

УДК 346.91

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-2-40-44>**Толстих Анна Борисівна,**

аспірантка

*(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6550-4152>

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті розглянуто інститут захисту прав суб'єктів господарювання в господарському суді. Визначено основні критерії, що виділяють судовий захист серед інших форм захисту прав суб'єктів господарювання. Проаналізовано позовну та наказну форми судового захисту, можливість забезпечення позову господарським судом, сутність рішення господарського суду як вагомого правового інструменту судової форми захисту. Приділено увагу можливості оскарження рішень суду, перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, стадії виконання рішень господарського суду. Доведено необхідність удосконалення чинного господарсько-процесуального законодавства.

Ключові слова: захист прав, суб'єкти господарювання, господарське судочинство, судовий захист.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану, епідемії коронавірусу COVID-19, глобального спаду виробництва і економічної кризи, що виникла на фоні таких чинників, тимчасово зупиняють свою роботу найпотужніші підприємства, а численні представники малого та середнього бізнесу взагалі вимушено припиняють господарську діяльність. Тим не менш, більшість господарських зобов'язань залишається дійсними до моменту їх належного виконання, яке є істотно ускладненим чи взагалі неможливим з об'єктивних причин. У зв'язку із цим виникнення господарських спорів фактично є неминучим, тож проблема захисту прав суб'єктів господарювання залишається актуальною, не дивлячись на всі наведені вище обставини.

Тож наразі майже кожний суб'єкт господарювання в процесі своєї діяльності стикається з необхідністю захисту порушених прав та інтересів. Найбільш ефективною та детально регламентованою на нормативно-правовому рівні незмінно залишається судова форма захисту прав підприємців. У зв'язку із цим перед законодавчими органами стоїть нагальне практичне завдання щодо адаптації системи господарського судочинства до факторів об'єктивної реальності.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства. Згідно зі статтями 7, 8 вказаного Закону кожному гарантується захист його прав, свобод і законних інтересів незалежним і неупередженим судом, створеним відповідно до закону. Доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України [1].

На думку Л.М. Ніколенко, правосуддя як інститут демократичної держави є одночасно гарантією і механізмом захисту прав та охоронюваних законом інтересів зацікавлених осіб. Завдання держави полягає в забезпеченні особам, які звертаються за судовим захистом, ухвалення справедливого рішення. Правосуддя – це діяльність суду, яку він здійснює у встановленій законом процесуальній формі шляхом розгляду і вирішен-

ня справи. Діяльність суду повинна здійснюватися на підставі встановлених та загальновизначених стандартів, які базуються на тому, що захист прав та охоронюваних законом інтересів сторін судового процесу здійснюється на підставі справедливого механізму, який закінчується постановленням судових рішень, які обов'язкові для виконання [2].

Правосуддя в господарському суді здійснюється на підставі Господарського процесуального кодексу України, стаття 2 якого визначає, що завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави [3].

Господарські спори між суб'єктами підприємницької діяльності вирішуються судовими органами, які належать до системи господарських судів України.

Господарські суди займають особливе місце у судовій системі України, оскільки створені з метою захисту на засадах верховенства права гарантованих Конституцією України прав і охоронюваних законом інтересів учасників господарських правовідносин та здійснення правосуддя у господарських відносинах.

Господарські суди, на думку Ватаманюка В.І., є гарантом законності і стабільності в господарських правовідносинах, дієвою, високопрофесійною судовою ланкою, що здатна надійно забезпечувати одну з основних конституційних вимог щодо рівності всіх суб'єктів права власності перед законом [4, с. 64–67].

У силу норм статті 2 Господарського процесуального кодексу України завданням господарського судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляд інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При опрацюванні матеріалу для даної статті було взято за основу роботи Деревянко Б.В., Зельдіної О.Р., Ніколенко Л.М., Прилуцької А.В., Туркот О.А., Хрімлі О.Г. та інших науковців.

Зокрема, в навчальному посібнику «Захист прав суб'єктів господарювання», складеному авторами Деревянком Б.В., Прилуцькою А.В. та Туркот О.А., приділено окрему тему питанню судового порядку захисту прав суб'єктів господарювання. З огляду на формат видання автори не розкрили теоретичні аспекти відповідного питання, обмежившись виключно процесуальними складовими частинами судового розгляду господарських спорів [5].

Монографія Зельдіної О.Р. та Хрімлі О.Г. «Судовий захист прав суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти», навпаки, більше торкнулася загальної теорії поняття захисту прав та порядку звернення до суду, а також таких специфічних питань, як захист суб'єктів підприємництва у спорах з податковими органами та модернізація іноземного процесуального законодавства, що регламентує захист прав підприємців [6].

Постановка завдання. Зважаючи на відсутність цілісного підходу зазначених авторів до дослідження процедури судового захисту та виділення його особливостей як однієї з найефективніших форм захисту прав суб'єктів господарювання, в рамках даної статті робиться акцент на системний аналіз та деталізацію відповідних питань. Так, метою даної наукової статті є визначення основних критеріїв та особливостей, що виділяють судовий захист серед інших форм захисту прав суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. Діяльність господарського суду з розгляду і вирішення спорів про право здійснюється у встановленій законом процесуальній формі, яка забезпечує зацікавленим у результаті спору сторонам певні правові гарантії правильності вирішення спору, рівності процесуальних прав і процесуальних обов'язків сторін, зобов'язує господарський суд розглядати й вирішувати спори у суворій відповідності з нормами господарського процесуального права на підставі правильного застосування норм матеріального права, встановлювати суттєві для справи обставини і виносити законні та обгрунтовані судові рішення.

Найчастіше господарські суди вирішують господарські спори у порядку позовного провадження, передбаченого господарським процесуальним законодавством.

Серед основних ознак позовної форми захисту права в господарському процесі можна виділити такі:

- 1) наявність спору про право;
- 2) здійснення розгляду і вирішення спорів спеціально уповноваженим на це органом – господарським судом;
- 3) наявність чітко регламентованого процесуального порядку розгляду спорів у господарському суді;
- 4) забезпечення учасникам процесу передбачених законом правових гарантій.

Отже, в позовному провадженні розглядається і вирішується спір про право. Процесуальним засобом порушення справи є позов, метою якого може бути: визнання прав, відновлення становища, яке існувало раніше, присудження до виконання обов'язку в натурі, припинення або зміна правових відносин, стягнення з відповідача збитків.

Науковці вважають позов найефективнішим засобом захисту порушеного або оспорюваного права. Водночас на законодавчому рівні поняття позову не визначене, у зв'язку із чим залишається дискусійним.

З огляду на таку невизначеність існує концепція двох самостійних правових категорій: позову в матеріально-правовому та позову в процесуальному розуміннях. Вона полягає в тому, що в матеріальному й процесуальному праві не може бути одного поняття позову, тому в матеріальному праві варто використовувати термін «позов» у матеріально-правовому розумінні, а в процесуальному праві – у процесуальному.

Однак виділяють й іншу концепцію – теорію єдиного поняття позову, що має дві сторони – матеріально-правову і процесуальну. Її зміст полягає в тому, що позов як єдине поняття, внутрішній зміст якого викладено в позовній заяві, поєднує в собі дві вимоги: матеріально-правову, спрямовану до відповідача, та вимогу процесуального характеру про захист права, адресовану до суду. При цьому, на думку науковців, обидві вимоги виступають у нерозривній єдності, їх окреме існування є неможливим.

Прихильники даної концепції визначають позов як процесуальний засіб захисту суб'єктивного права і матеріально-правову вимогу, засновану на конкретному правопорушенні.

Наприклад, Логінов О.А. та Штефан О.О. зазначають, що позов – це звернена через суд матеріально-правова вимога позивача до відповідача щодо захисту порушеного, оспорюваного чи невизнаного права або охоронюваного законом інтересу, яка розглядається у визначеному законом процесуальному порядку [7, с. 130].

Підсумовуючи зазначені варіанти, можна зробити висновок, що позов поєднує водночас і процесуальні, і матеріально-правові складові частини, а концепція єдиного поняття позову найбільш змістовна і, водночас, зручна до сприйняття.

Не дивлячись на різнотлумачення, саме позов є рушійним елементом судової форми захисту прав суб'єктів господарювання і, на відміну від поняття, форма позову, вимоги до його змісту та процедура звернення з позовом до суду чітко передбачені господарсько-процесуальним законодавством.

Говорячи про господарське судочинство, важливо зауважити, що воно може здійснюватись також в порядку наказного провадження. Відповідно до положень статей 147, 148 Господарського процесуального кодексу України із заявою про видачу судового наказу може звернутися особа, якій належить право вимоги про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Особа має право звернутися до суду з вимогами, визначеними вище, в наказному або спрощеному позовному провадженні на свій вибір.

Наказне провадження є одним із проявів спрощення господарської процесуальної форми. Безспірність грошової вимоги у наказному провадженні презюмується, але не є обов'язковою умовою видачі судового наказу, оскільки господарський суд, вирішуючи питання про видачу судового наказу, має у своєму розпорядженні лише докази, надані заявником. Умовами видачі судового наказу є: 1) із заявою про видачу судового наказу може звернутися особа, якій належить право вимоги; 2) заява про видачу судового наказу подається до суду першої інстанції за загальними правилами підсудності; 3) заборгованість повинна мати грошовий характер за договором; 4) сума вимоги не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

5) презюмування безспірності грошової заборгованості; 6) заявником і боржником у наказному провадженні можуть бути виключно юридичні особи та фізичні особи – підприємці; 7) штрафні санкції не можуть бути предметом судового наказу [8, с. 130].

З огляду на норми процесуального законодавства суд розглядає заяву про видачу судового наказу протягом п'яти днів з дня її надходження. Розгляд проводиться без судового засідання і повідомлення заявника і боржника. За результатами розгляду заяви про видачу судового наказу суд видає судовий наказ або постановляє ухвалу про відмову у видачі судового наказу. Судовий наказ оскарженню в апеляційному порядку не підлягає, однак може бути скасований в порядку, передбаченому ГПК України.

Тож наказне провадження також досить систематизоване та процедурно визначене, але відносно позовного є значно коротшим та легшим для сприйняття в теоретичному плані.

Наступною особливістю, яка характеризує судову форму захисту прав суб'єктів господарювання, варто визначити такий вагомий правовий інструмент, як можливість забезпечення позову судом.

Забезпечення позову є попередньою юридичною гарантією задоволення законних вимог позивача, за допомогою якої можна здійснити превентивний захист [9, с. 45].

З огляду на положення статті 139 Господарського процесуального кодексу України вжиття судом заходів забезпечення позову можливе лише за умови обґрунтування необхідності їх застосування. Разом із цим нормами чинного законодавства не встановлено вимог до доказів, які мають бути подані заявником до суду з метою підтвердження обставин, які є підставою для забезпечення позову. Через таку невизначеність нерідко має місце зловживання учасниками спору процесуальними правами, тож існує поле для наукової та законотворчої діяльності.

Також у чинному Господарському процесуальному кодексі визначено перелік видів заходів забезпечення, який не є вичерпним, що надає заявнику і суду можливість застосування ефективних процесуальних дій, не обмежуючись положеннями даного кодексу.

Задля балансу дотримання прав обох сторін процесу господарським законодавством передбачено зустрічне забезпечення, що гарантує відшкодування збитків, яких може зазнати відповідач внаслідок вжиття заходів забезпечення за ініціативою позивача.

Така форма забезпечення позову є відносно новою процесуальною можливістю – її було запроваджено після 15.12.2017, тож наразі під час застосування відповідних норм нерідко виникають суперечливі моменти, які вистілюють невідповідності в чинних нормах, що потребують коригування. Тим не менш, в цілому дана можливість дозволяє більш повною мірою реалізувати принцип змагальності сторін, закріплений положеннями статті 13 Господарського процесуального кодексу.

Окрім позову, ще однією важливою ознакою судової форми захисту є наявність рішення суду, яке виноситься за результатом розгляду спору та, по суті, є найвагомішим інструментом захисту прав суб'єктів господарювання.

Відповідно до статті 4⁵ Господарського процесуального кодексу України господарські суди здійснюють правосуддя шляхом прийняття обов'язкових до виконання на усій території України рішень, ухвал, постанов. Рішення і постанови господарських судів приймаються іменем України. Невиконання вимог рішень,

ухвал, постанов господарських судів тягне відповідальність, встановлену цим Кодексом та іншими законами України. Усі судові рішення викладаються письмово у паперовій та електронній формах.

Рішення з господарського спору повинно прийматись у цілковитій відповідності з нормами матеріально-процесуального права та фактичними обставинами справи, з достовірністю встановленими господарським судом, тобто з'ясованими шляхом дослідження та оцінки судом належних і допустимих доказів у конкретній справі [10].

Не можна залишити поза увагою процесуальне право учасників спору на оскарження судових рішень в апеляційній та касаційній інстанції, оскільки одним із принципів побудови судової системи в Україні є принцип інстанційності.

У Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Касьяненка Бориса Павловича щодо офіційного тлумачення положень пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України від 11 грудня 2007 року N 11-рп/2007 реалізацією права особи на судовий захист є можливість оскарження судових рішень у судах апеляційної та касаційної інстанції. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку гарантує відновлення порушених прав і охоронюваних законом інтересів людини і громадянина [11].

Разом із цим стадії апеляційного та касаційного перегляду є факультативними, оскільки їх проведення залежить від волі сторін.

Крім названих вище стадій, у господарському судочинстві можливе здійснення ще й стадії перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Л.М. Ніколенко вказує на те, що провадження з перегляду за нововиявленими або виключними обставинами можливо визначити як встановлені нормами господарського процесуального права порядок перегляду судових рішень з метою виявлення та усунення об'єктивної судової помилки шляхом здійснення юридичної оцінки нововиявлених або виключних обставин та їх впливу на законність й обґрунтованість судового рішення [12, с. 1]. Ця стадія здебільшого має місце у виняткових випадках і зустрічається на практиці набагато рідше, ніж апеляційний і касаційний перегляд.

Крім того, кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Так, К. Лачі зазначає, що національні суди є охоронцями правового порядку ЄС поряд із Судом Європейського Союзу. Як національні суди, так і Суд Європейського Союзу поклали на себе завдання забезпечити ефективне та рівномірне застосування законодавства ЄС та гарантувати судовий захист прав, наданих особам законодавством ЄС [13, с. 679–707].

Окремим елементом судового захисту прав суб'єктів господарювання є виконання рішень суду. Так, рішення, ухвали, постанови господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України і виконуються у порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

По суті, виконання рішення є завершальним етапом судового провадження. У наукових дослідженнях наголошується, що не охоронювальний правозастосовний

акт завершує дію механізму захисту права, а стадія реального, фактичного усунення порушень права, поновлення (визнання) суб'єктивного цивільного права чи (або) компенсації втрат, викликаних порушенням права. Тож ефективність судового захисту закріплюється шляхом можливості примусового виконання рішень суду в господарських спорах.

Висновки. У даній статті було здійснено загальну характеристику судової форми захисту прав суб'єктів господарювання та розглянуто її особливості в розрізі господарського судочинства.

На підставі проведеного дослідження можна підсумувати: крім того, що судова форма захисту є процедурно визначеною, вона також характеризується такими законодавчо закріпленими критеріями, як доступність, справедливість, неупередженість, об'єктивність і законність правосуддя, обґрунтованість і справедливість судових рішень, оптимальність строків прийняття судо-

вого рішення у справі. Разом із цим не можна залишити поза увагою і деякі нюанси, що вказують на певну недосконалість судової форми захисту: довготривалість, істотні фінансові витрати, надмірна формалізація, відсутність абсолютної гарантії того, що результат судового розгляду задовольнить вимоги сторін. Тим не менш, судовий захист є найбільш систематизованою, чіткою і рівною мірою доступною для всіх учасників господарських відносин формою захисту.

Також важливо зауважити, що наразі робота судових органів, як і інших установ, істотно ускладнена, тож перед науковцями і законодавцями стоїть важливе завдання – пристосувати теоретичні та нормативні положення до кризових обставин, створивши таку базу, що дозволить безперебійно функціонувати системі судового захисту прав підприємців та пересічних громадян, що вказує на досить об'ємні перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 23.10.2021).
2. Ніколенко Л.М. Стандарти справедливого правосуддя в господарських судах в умовах реформування. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2021, С. 76–80. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/14.pdf (дата звернення: 23.10.2021).
3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 23.10.2021).
4. Ватаманюк В.І. Проблеми та перспективи реформування господарського процесуального законодавства. *Науковий вісник чернівецького університету*. 2011. № 604. С. 64–67.
5. Дерев'яно Б.В., Туркот О.А., Прилуцька А.В. Захист прав суб'єктів господарювання: навчальний посібник / 3-є вид., переробл. і доповн. ; НАПрН України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2022. 196 с.
6. Зельдіна О.Р., Хрімлі О.Г. Судовий захист прав суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 176 с.
7. Цивільний процес України / О.А. Логінов, О.О. Штефан. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 368 с.
8. Бугирська І. Наказне провадження у господарському процесі. *Право України*. 2020. № 7. С. 98–109.
9. Гето І.С. Судові способи захисту прав суб'єктів господарювання. *Збірник матеріалів Х-их наукових читань, присвячених пам'яті академіка В.В. Копейчикова*. 2020. С. 43–46. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17796/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%bc%d0%b0%d1%82.%20...%20%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%b2.%20%d0%92.%d0%92.%d0%9a%d0%be%d0%bf%d1%94%d0%b9%d1%87%d0%b8%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%83_p043-046.pdf (дата звернення: 23.10.2021).
10. Про судові рішення : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 6 від 23.03.2012 / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-12#Text> (дата звернення: 23.10.2021).
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Касьяненка Бориса Павловича щодо офіційного тлумачення положень пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України від 11 грудня 2007 року N 11-рп/2007 / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va11p710-07#Text> (дата звернення: 23.10.2021).
12. Ніколенко Л.М. Поняття та ознаки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у господарському судочинстві. *Право України*. 2018. № 07. С. 1–15.
13. Lacchi C. Multilevel judicial protection in the EU and preliminary references. *53 Common Market Law Review* 2016. Issue 3. P. 679–707.

References

1. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Judiciary and the Status of Judges] : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII. Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Zakonodavstvo. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian].
2. Nikolenko L. M. Standarty spravedlyvoho pravosuiddia v hospodarskykh sudakh v umovakh reformuvannia [Standards of fair justice in economic courts in conditions of reform] : Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii, 2021, S. 76-80. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/14.pdf (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian]. DOI <https://doi.org/10.15421/392152> [in Ukrainian].
3. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 06.11.1991 r. № 1798-XII. Ofitsiyniy sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Zakonodavstvo. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian].
4. Vatamaniuk V. I. Problemy ta perspektyvy reformuvannia hospodarskoho protsesualnoho zakonodavstva. [Problems and prospects of reforming economic procedural legislation] : Naukovyi visnyk chernivetskoho universytetu. 2011. № 604. S. 64-67. [in Ukrainian].

5. Derevianko B. V., Turkot O. A., Prylutska A. V. Zakhyst prav subiektiv hospodariuvannia [Protection of the rights of economic entities] : navchalnyi posibnyk / 3-ye vyd., pererobl. i dopovn.; NAPrN Ukrainy, Naukovo-doslidnyi instytut pryvatnoho prava i pidpriemnytstva. Kamianets-Podilskyi : TOV "Druk-Servis", 2022. 196 s. [in Ukrainian].
6. Zeldina O. R., Khrimli O. H. Sudovi zakhyst prav subiektiv pidpriemnytstva: teoretychni ta praktychni aspekty [Judicial protection of the rights of business entities: theoretical and practical aspects] : monohrafiia. Kyiv: Yurinkom Inter, 2015. 176 s. [in Ukrainian].
7. Tsyvilnyi protses Ukrainy [Civil process of Ukraine] : O.A. Lohinov, O.O. Shtefan. – K. : Yurinkom Inter, 2012. 368 s. [in Ukrainian].
8. Butyrska I. Nakazne provadzhennia u hospodarskomu protsesi [Injunctive proceedings in the economic process]: Pravo ukrainy. 2020. № 7. S. 98-109 DOI: 10.33498/louu-2020-07-098 [in Ukrainian].
9. Heto I.S. Sudovi sposoby zakhystu prav subiektiv hospodariuvannia [Judicial ways of protecting the rights of business entities] : Zbirnyk materialiv Kh-ykh naukovykh chytan, prysviachenykh pamiaty akademika V.V. Kopieichykova 2020. S. 43-46. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17796/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%bc%d0%b0%d1%82.%20...%20%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%b2.%20%d0%92.%d0%9a%d0%be%d0%bf%d1%94%d0%b9%d1%87%d0%b8%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%83_p043-046.pdf (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian].
10. Pro sudove rishennia [About the court decision] : Postanova Plenumu Vysshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy № 6 vid 23.03.2012. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Zakonodavstvo. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-12#Text> (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian].
11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Kasianenka Borysa Pavlovycha shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen punktu 8 chastyny tretoi statti 129 Konstytutsii Ukrainy, chastyny druihoi statti 383 Kryminalno-protseusualnogo kodeksu Ukrainy vid 11 hrudnia 2007 roku № 11-rp/2007. [Judgment of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of citizen Boris Pavlovich Kasyanenko regarding the official interpretation of the provisions of paragraph 8 of the third part of Article 129 of the Constitution of Ukraine, part two of Article 383 of the Criminal Procedure Code of Ukraine dated December 11, 2007 N 11- rp /2007]: Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Zakonodavstvo. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va11p710-07#Text>. (data zvernennia: 23.10.2021). [in Ukrainian].
12. Nikolenko L.M. Poniattia ta oznaky perehliadu sudovykh rishen za novovyavlenymy abo vykliuchnymy obstavynamy u hospodarskomu sudochynstvi. [Concepts and signs of review of court decisions based on newly discovered or exceptional circumstances in economic litigation] : Pravo Ukrainy. 201B. № 7. S. 1-15.
13. Lacchi C. Multilevel judicial protection in the EU and preliminary references. *53 Common Market Law Review* 2016. Issue 3, pp. 679–707.

Tolstykh Anna,

Postgraduate Student

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6550-4152>

FEATURES OF THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF BUSINESS ENTITIES IN THE COMMERCIAL COURT

In the conditions of martial law, the epidemic of the coronavirus COVID-19, the global decline in production and the economic crisis, caused by such factors, the most powerful enterprises temporarily stop their work, and numerous representatives of small and medium-sized businesses are forced to stop their economic activities altogether. Nevertheless, the majority of economic obligations remain valid until the moment of their proper fulfilling, which is significantly complicated or even impossible for objective reasons. In this regard, the occurrence of business disputes is actually inevitable, so the problem of judicial protection of the rights of business entities remains relevant, despite all listed circumstances.

So currently, almost every business entity in the course of its activity is faced with the need of protection of his violated rights and interests. The judicial form of protection of the rights of entrepreneurs is the most effective and regulated in detail form at the legal level. In this regard, legislative bodies of power in Ukraine have an urgent practical task of adapting the economic justice system to the factors of objective reality.

The article examines the institution of protection of the rights of business entities in the commercial court. There are determined the main criteria distinguishing judicial protection from other forms of protection of the rights of economic entities. Also there are analyzed the claim and injunctive forms of judicial protection, the possibility of securing a litigation by the commercial court, the essence of the decision of the commercial court as a valid legal instrument of the judicial form of protection. Attention is paid to the possibility of appealing court decisions, reviewing of the court decisions based on newly discovered circumstances, and the stage of execution of commercial court decisions.

Key words: protection of rights, economic entities, economic litigation, judicial protection.

Надіслано до редколегії 20.11.2022